

μνας Πολιτείας;—Ὅχι· ἀλλ' εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς· τουτέστιν, εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς λαόν. Οὐδὲν δίστηλον χρεωστεῖται εἰς ξένον ἔθνος.

Τοσαῦτα πλοῦτη ἐπεσώρευσεν ἔθνος ποτὲ πτωχὸν διὰ τῆς γεωργίας, τῶν χειροτεχνημάτων, καὶ τοῦ ἐμπορίου του.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚ ΤΟΥ ΜΑΝΘΑΝΕΙΝ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΕΩΣ.

Το μανθάνειν εἶναι μὲν εἰς πᾶσαν περίοδον τῆς ζωῆς ἐν ἀπὸ τὰ πλέον εὐάρεστα ἐνασχολήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ἀλλ' ἐξαιρέτως κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Τότε τὰ πάντα ἔχουν τὸ θέλγητρον τῆς πρωτοφανείας· ἡ περιέργεια καὶ ἡ φαντασία στέκουν ἐξυπνοὶ· καὶ ἡ καρδία εὐφραίνεται μὲ τὰς ἐλπίδας δόξης καὶ ὠφελείας εἰς τὸ μέλλον. Ἀκόμη καὶ οἱ τῆς παιδείας κατώτεροι κλάδοι, οἱ πρὸς καλλωπισμὸν συντείνοντες, ἡδύνουν πάντοτε τοὺς νέους. Αὐτοὶ πρέπουσιν εἰς πάντα καλῶς ἀνατετραμμένον· κοσμοῦν, ἀν καὶ δὲν σεμνύνουσι, τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ, τὸ κυριώτερον, κομψῶς ἐνασχολοῦντες τῆς ἀδείας καὶ ἀνεσεως τὴν ἄραν, ἱκανοποιοῦν ἡμᾶς νὰ συνεισφέρωμεν εἰς τὴν ἀσωότητα καὶ καθαρότητα τοῦ οἰκιακοῦ βίου.

Ἀλλ' εἰς τὰς μελέτας τῶν ὑψηλοτέρων μαθημάτων, —εἰς τὰς ἄρας ὁπόταν οἱ νέοι βαθμηδὸν ἀρχίζωσι τὴν σπουδὴν τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ τῶν δυναμειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, ἢ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπάρχει ἀνωτέρα τις ἡδονή. Τὸ νέφος, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς νηπιακοὺς αὐτῶν χρόνους ἐκαλυπτε τὴν φύσιν, ἀρχίζει βαθμηδὸν νὰ διαλύεται· ὁ κόσμος μὲ ὅλα τὰ θαυμάσιά του ἀνοίγεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των· αἱ τῆς προσοχῆς καὶ παρατηρήσεως δυνάμεις αὐτῶν ἐκτείνονται ἀναλόγως τοῦ προκειμένου θεάματος· καὶ βλέποντες, κατὰ πρῶτον, τοῦ σύμπαντος τὴν ἀπειρίαν, καὶ σημειώοντες τὴν μεγαλοπρεπή ἀπλότητα τῶν νόμων, διὰ τῶν ὁποίων λαμβάνουν τέλος αἱ ἐνέργειαι του, αἰσθάνονται ὡς νὰ ἡγέρθησαν εἰς ἀνώτερον ὑπάρξεως εἶδος, καὶ νὰ ἔγιναν, τρόπον τινὰ, οἰκειότεροι τοῦ Αὐτουργοῦ τῆς Φύσεως.

Ὅθεν ἡ περίοδος αὕτη, μᾶλλον παρ' ὅλας τὰς λοιπὰς, προσδιορίζει τὰς ἐλπίδας ἢ τοὺς φόβους ἡμῶν περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν νέων. Διόλου νὰ μὴ εὐφραίνεται τις εἰς τοιαύτας ἐνασχολήσεις· ἀπροσέκτως ν' ἀκροάζεται τὴν φωνὴν, ἧτις μεταδίδει τοιαύτην μεγαλοπρεπή διδασκαλίαν· νὰ βλέπῃ σηκούμενον τὸν πέπλον, ὅστις ἔκρυπτε τὰς βουλὰς τῆς Θεότητος, καὶ νὰ μὴ δείχνῃ αἰσθησιν κάμμιαν διὰ τοιαύτην ἀνακάλυψιν, εἶναι συμπτώματα πνεύματος ἀσθενοῦς καὶ ναρκωμένου, —πνεύματος ἀναξίου τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα χαίρεται, καὶ καλοῦ μόνον διὰ τὴν ταπεινότητα σαρκικῶν καὶ ἀγενῶν εὐχαριστήσεων. Περὶ ἐκείνων, ἐξ ἐναντίας, ὅσους ἡ φιλομάθεια διακρίνει, — ὅσοι μετὰ ζήλου διατρέχουν τὸ εἰς αὐτοὺς ἀνεωγμένον στάδιον, προμηνύμεν τὰ ἐντιμότερα. Ὁ χαρακτήρ

οὗτος εἶναι ἴδιος τῆς νεολαίας· ὁθεν καὶ μᾶς ἐμπνέει ἐλπίδας χρηστὰς περὶ τῆς ἀνδρικῆς αὐτῶν ἡλικίας. Προβλέπομεν τουλάχιστον δι' αὐτοὺς βίον ἐναρέτου καὶ καθαρᾶς ἀπολαύσεως, καὶ τρέφομεν ἀσμένως τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλουσιν ποτὲ ἀναδειχθῆν ὄχι ὀλίγον ὠφελίμοι καὶ περίβλεπτοι.

Δεύτερον, αἱ γνώσεις φέρουν ὄχι μόνον εἰς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τιμὴν. Περὶ τῆς σοφίας λέγει ὁ Σολομὸν, 'Μακρότης ἡμερῶν εἶναι εἰς τὴν δεξιὰν αὐτῆς, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα!' Ἐντιμὸν εἶναι νὰ ὑπερέχῃ τις ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πλέον οὐτιδανὰς γνώσεις, καὶ εἰς ἐκείνας, αἵτινες δὲν χρησιμεύουν πλὴν εἰς προσωρινὴν διασκέδασιν. Ἐντιμότερον νὰ ὑπερέχῃ εἰς τοὺς διαφοροὺς τῆς ἐπιστήμης κλάδους, τοὺς συνδεδεμένους μὲ τὰ ἐλευθέρια τοῦ βίου ἐπαγγέλματα, καὶ τοὺς τόσον συντείνοντας εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ εὐζωίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ σοφία καθιστάνει καὶ τὸν ἀφανέστατον εὐπόλητον καὶ περιφανῆ· ἀνοίγει εἰς τὴν δικαίαν τῶν νέων φιλοτιμίαν τινὰς τῶν ἐπισημοτέρων θέσεων· καὶ ὑψωθέντας ἐκεῖ τοὺς εὐφραίνει ἔτι μᾶλλον ἢ σκέψις, ὅτι, σὺν Θεῷ, εἰς μόνην τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν εἶναι ὑπόχρεοι. Ἀλλὰ νὰ ὑπερέχῃ τις εἰς τὰς ὑψηλοτέρας γνώσεις, — νὰ διαπρέπῃ εἰς τὰ μαθήματα, ὅσα ἔστησαν τὴν προσοχὴν, καὶ ἐξήντησαν τὰς δυνάμεις τῶν σοφῶν εἰς πάντα πρότερον αἰῶνα, — εἶναι, ἴσως, ἀπ' ὅλας τὰς ἀξιώτητας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ πλέον ἐντιμὸς καὶ εὐχάριστος.

Ὅταν κυττάζωμεν εἰς τὰ ὀπισθεν ἐπὶ τοὺς μεγάλους ἀνδρας, οἵτινες προηγήθησαν ἡμῶν εἰς πᾶν μέρος ευκλείας, αἰσθανόμεθα τὸν ὀφθαλμὸν μας ν' ἀποφεύγῃ τὸ στάδιον τοῦ πολέμου καὶ τῆς φιλοδοξίας, καὶ ἀκουσίως πως νὰ προσηλόνεται εἰς τοὺς ὅσοι ἐφάνερωσαν τὰς μεγαλὰς ἀληθείας τῆς θρησκείας, ἠρένησαν τοὺς νόμους τῆς κοινωνικῆς εὐζωίας, ἢ ἐξέτειναν τὴν σφαῖραν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων. Αὐταὶ εἶναι τιμαὶ, τὰς ὁποίας γνωρίζομεν ὅτι ἐκέρθησαν χωρὶς ἐγκλημα, ἐχάρησαν δὲ χωρὶς ἕλεγχον συνειδότος. Εἶναι τιμαὶ ἀθανάτοι, — κλίος περιχύουσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην κεφαλὴν, — τιμαὶ, αἵτινες καθ' ὅλους τοὺς ἐπερχομένους αἰῶνας θέλουσιν εἶσθαι τὰ εὐγενέστερα κέντρα εἰς τοὺς νέους ἅπαντας, ὅσοι ἐμβαίνουν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐναρέτου φήμης.

Αἱ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀποκαλύψεως βίβλοι ἐπίσης ὑψοῦν τὰς ἰδέας ἡμῶν, καὶ διεγείρουσιν τὴν εὐσέβειαν μας· ἀμοιβαίως διασαφηνίζουσιν ἀλλήλας· ἐπίσης εἶναι ἀξίαι τῆς προσοχῆς μας, καθότι ἀμφοτέραι ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν δάκτυλον ἐνός, αἰωνίου, ἀκατανοήτου Θεοῦ.

Ο ΒΑΚΩΝ ἐνόμιζεν ὅτι ἐγεννήθη πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων· εἰς μίαν δὲ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα Φυλγέντιον καλεῖ ἑαυτὸν 'ὕπρηρτην τῶν μεταγενεστέρων.'